

Otto Wichterle - když se ze jména stane symbol

Název emise: Osobnosti – Otto Wichterle

Den vydání: 16. 10. 2013

Platnost: ode dne vydání ve styku tuzemským i mezinárodním až do odvolání

Hodnota: 21 Kč; č. 790 (ČP)

Výtvarný návrh: Oldřich Kulhánek

Rytina: Miloš Ondráček

Rozměr známkového obrazu: 23 x 40 mm

Druh tisku: OTr (fialová) + HT (červená, švestkově modrá a modrá);
vytiskla PTC Praha

Tisková forma: 2x 50

FDC: OTp v barvě fialové; tisk PTC Praha

Jako pedagog v průběhu třinácti let napsal řadu učebnic a vychoval celou generaci organických i anorganických chemiků. Možná bylo štěstím, že ho jeho komunističtí odpůrci přiměli v roce 1958 k odchodu z fakulty, působil pak na Akademii věd, kde založil už v úvodu zmíněný ústav a docílil svých největších objevů. Nejslavnější – kontaktní čočky – vznikl částečně dokonce u Wichterleho doma, za pomoci zařízení sestaveného ze stavebnice Merkur a motoru z gramofonu! Tahle historie (podobná „garážovým“ začátkům například Microsoftu) je opravdovým námětem pro

Mohli jste ho osobně potkat, štíhlého starého pána, který bydlel v tak trochu zastrčené uličce romantického jména U Andělky na pražském Norbertově, součastí starých Střešovic. Odtud to neměl daleko k Ústavu makromolekulární chemie na Petřínách, který v roce 1959 založil a deset let vedl. Koncem roku 1969 byl jako politicky nepohodlný odvolán a v ústavu mohl působit jen jako řadový vědec.

Jeho jméno zná u nás snad každý – i když nezískal Nobelovu cenu jako Jaroslav Heyrovský. Pro generace mladých vědců (a možná pro nás všechny) byl a je příkladem zapálenosti a neústupnosti, které ho přivedly ke světově významným objevům: silonu a kontaktních čoček. Pro zaslepenost tehdejších mocipánů z nich po hmotné stránce měl jen velmi málo, stejně jako československá věda a republika – zisky zůstaly v zahraničí (některé prameny uvádějí, že šlo až o miliardu dolarů – a to v dobách před pětáctičeti lety!).

Ale Otto Wichterlemu (1913 – 1998) záleželo nejspíš na jiných věcech. Narodil se před rovným stoletím do bohaté rodiny podnikatelů-výrobců zemědělských strojů. Prostějovská firma WIKOV, kterou rodina spoluvlastnila (a dnes tuto značku opět provozuje), dokonce za první republiky vyráběla i automobily; jeden z nich, model 70 z roku 1931, vyšel loni na známce v Zapadlívové emisi Světová auta.

Mladý Otto však šel jinou cestou – a minimálně dvakrát mu na ní šlo o holý život. Poprvé jako šestiletému, kdy se málem utopil v močůvce a pak dva roky ležel doma v horečkách, podruhé za protektorátu, kdy byl zatčen a vězněn gestapem pro údajnou odbojovou činnost. To už měl za sebou studia chemie na pražském ČVUT, po nichž pokračoval jako asistent slavného profesora Emila Vo-točka (jeho syn, rovněž chemik, byl autorem naší razítkářské monografie). Po uzavření vysokých škol na podzim roku 1939 přijal nabídku firmy Baťa a v jeho zlínských laboratořích pak po více než pět let prováděl výzkumy, jejichž výsledkem byl objev, jak spřádat vlákna z polyamidové látky, nazvané pak silon.

Po válce se vrátil do Prahy a podílel se tu na obnovení vysokoškolské výuky chemie.

hollywoodský film. Metody se na základě licenční smlouvy v polovině šedesátých let chopili američtí partneři, kteří dovedli výrobu čoček do praxe a celosvětově je rozšířili (odhaduje se, že je používá na sto milionů lidí). Za normalizace však československá vláda nechtěla podporovat výsledky dosažené jejím odpůrcem (Wichterle byl signatářem manifestu 2000 slov), a tak Akademie věd za nevýznamnou částku rezignovala na podíl na licenčních smlouvách.

Plného uznání se profesoru Wichterlemu dostalo až po listopadu 1989. Byl zvolen předsedou (a později čestným předsedou) Akademie věd, obdržel mnoho tuzemských i zahraničních cen a doktorátů a byla po něm pojmenována cena určená vynikajícím mladým vědcům. Přesto si můžeme jen povzdechnout, čeho všeho ještě mohl tento mimořádně talentovaný vědec dosáhnout, kdyby většinu svého dospělého života nemusel prožít v totalitních režimech. To ale platí pro všechny jeho vrstevníky a vlastně pro většinu obyvatel naší země.

RTDr. (jak zněl jeden z jeho akademických titulů, u nás už šedesát let nepoužívaný a znamenající „doktor technických věd“) Wichterle i tak prožil dlouhý a plodný život – a nebyl přitom jen suchým vědcem. Od mládí se věnoval sportu (hrál dobře tenis), měl nadání na jazyky (těch uměl osm, mimo jiné i řecky a latinsky), byl kutilem (doma prý všechno sám spravil), žil pro svou rodinu (se svou paní byl ženatý přes šedesát let, vychovali dva syny a v rodině je teď osmnáct právnučat; řada potomků se uplatnila v akademickém světě u nás i v zahraničí). Rád jezdil na chatu do Strážliska na

Prostějovsku, kde před patnácti lety, 18. srpna 1998, jako pětáosmdesátiletý zemřel. I když je na pražském Vyšehradských hřbitově hrob rodiny Wichterlových, jde jen o shodu jmen. Otto Wichterle, jeden z našich nejvýznamnějších vědců, autor či spoluautor více než půldruha sta patentů, a navíc statečný a slušný člověk, je pohřben v rodném Prostějově.

Se známkou vychází obálka dne vydání a připraveno bylo i příležitostné razítko. -k

